

UŽPELKIAI CEMETERY

In 2000 by LMA an area of 174 m² was examined, where 14 disturbed inhumations were noted. The graves are ascribed to two periods: to the 5th–6th centuries and the 8th – beginning of the 11th century. The graves of the 5th–6th centuries belong to the

cultural zone of the cemeteries with graves inside a stone circles. Four children's graves belong to this period. To the burials of the 5th–6th centuries strings of amber beads and amulets from the pieces of raw amber are characteristic. The graves of the 8th – beginning of the 11th century are the Curonian heritage.

LAZDININKŲ (KALNALAUKIO) KAPINYNAS

Donatas BUTKUS

2000 m. tęsdamas Lazdininkų (Kalnalaukio) kapinyno, Kretingos r., tyrinėjimus (žr. *ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, d. 1, p. 39–41, 81–85; *ATL 1992 ir 1993 metais*, V., 1994, p. 138–145; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 190–194; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 252–254) Kretingos muziejus ištyrė 160 m² dydžio perkasą (38) į R nuo 1991–1992 m. tyrinėto ploto. Joje ištirta 11 griautinių (5 vyrų, 1 moters ir 5 vaikų) II a. pab. – III a. kapų su akmenų vainikais, įkastų į ankstyvesnį kultūrinį sluoksnį. Vainikai ir kapai labai apardyti dirbant žemę. Mirusieji laidoti galvomis į ŠV (330–340°), su nedideliais nukrypimais į V ar ŠR.

Įkapių gausa išsiskyrė vyro kapas 67. Jame mirusysis palaidotas skobtiniame karste, kapavietė išplūkta plonu molio sluoksniu. Kaklą puošė 2 antkaklės: viena dėželinė, su mėlyno stiklo akute, kita – su kabliuku ir plokštele. Drabužis buvęs susegtas 3 viena už kitą mažesnėmis lankinėmis segėmis lenkta kojele, iš kurių didžiausia – žieduotinė. Žemiau segių gulėję 2 įvijiniai žiedai liudija, kad mirusiojo ran-

kos buvo sulenktos ir padėtos ant krūtinės. Virš galvos buvo padėti 2 įmoviniai ietigaliai, įmovinis kirvis, dalgis, peilis ir galąstuvai. Į kairę nuo mirusiojo, tošinėje dėžutėje, rastos suvyniotos į audinį papildomos įkapės: 2 antkaklės kūginiais galais, 3 Romos imperijos monetos ir 4 išgaubto pjūvio apyrankės. Šalia gulėjo miniatiūrinis puodelis profiliuotomis sienelėmis.

Įdomios kapo 65 įkapės. Be įprastinių dirbinių – įmovinio kirvio, dalgelės, 2 ietigalių ir smiltainio galąstuvo, galvūgalio srityje karste rastos 2 viena ant kitos padėtos tošinės dėžutės su papildomomis įkapėmis. Į didesnę dėžutę buvo įdėta 2 poros išgaubtų ir 1 pora juostinių apyrankių, 3 antkaklės kūginiais galais, apskrita ažūrinė segė su tutuliu, 2 lankinės segės, 2 smeigtukai su apskritomis ažūrinėmis galvutėmis su tutuliais ir 2 ažūriniais kabučiais su grandinėlių fragmentais, medinis pagaliukas, medinių šukų fragmentas ir odinio diržo dalys. Mažesniojoje dėžutėje gulėjo 3 įvijiniai žiedai ir 5 Romos imperijos monetos. Šalia jos rastas subyrėjęs plonasienis puo-

aptikta sidabrinė lankinė žieduotinė segė lenkta kojele.

Kape 70 pirmąkart šių kasinėjimų istorijoje rasti 2 geležiniai įmoviniai kirviai, gulėję greta ietigalių. Šalia kapo gilesnėje duobėje aptikta žirgo galvos dalis su žąslais. Jų nareliai geležiniai, o grandys – vario lydinio.

Žirgo galvos auka su žąslais rasta ir netoli suardyto vyro kapo 66. Šis kapas nustebino dar tuo, kad jo galvūgalyje po akmenų krūvele aptiktas monetų lobis – 20 Romos imperijos sestercijų. Geriausiai išsilaikiusi moneta kaldinta valdant imperatoriui Komodui. Kapo aplinkoje rastos dar 6 monetos (viena Liucilos).

Trečiasis įkapių kompleksas su žirgo galvos auka aptiktas perkastos ŠV kampe. Jį sudarė geležiniai dvinariai žąslai su grandimis, 2 poros pentinų ir 2 sagtys (geležinė ir vario lydinio). Tai devintas toks kompleksas šiame kapinyne, randamas atskirai arba prie vyro kapo, mirusiojo kairėje pusėje.

Moters ir sąlyginai mergaitėms priskirti vaikų kapai (60–64, 68) labai suardyti. 63-iaame kape rasta visame akmenų vainiko plote išsimėčiusių vario lydinio moteriškų papuošalų ir jų fragmentų, 2 gintariniai daugiakampio cilindro formos kabučiai, mėlyno stiklo karoliukas, 4 Romos imperijos monetos, kilpinių įvijų, kuriomis paprastai būna papuošti kepurėlių pakraščiai, 4 eilių grandinėlių krūtinės papuošalo detalė ir daugybė išsibarsčiusių grandinėlių fragmentų.

Geriau išlikusios apvaros aptiktos mergaitėms priskirtuose vaikų kapuose 60, 62, 64, 68. Pirmą kartą rastas didesnis kiekis stiklo ir emalio karolių. Įdomi apvarėlė ar jos fragmentas išliko 60-ame kape. Čia 9 suspausto rutulio formos karoliai

derinti su tuščiaviduriais geležiniais disko formos uždarais kabučiais („varpeliais“), gintaro karoliuku ir pailgu juodo stiklo karoliu, puoštu įvairiaspalviu ornamentu (su panašiais geležiniais kabučiais ir dekoruotu stiklo karoliu apvara buvo rasta 1996 m. mergaitės kape 23). Įdomi 62 kape aptikta apvarėlė iš žalvarinių įvijų, 1 aukso spalvos stiklinio ir 8 įvairiaspalvių (oranžinių, raudonų ir žalių) emalio karolių.

Nuėmus kapus, perkastos P dalies ankstyvajame kultūriniame sluoksnyje rasta daug įvairaus dydžio šlako gabalų. Didžiausia jų koncentracija aptikta į nejudintą gruntą 57–67 cm gylyje įkastoje duobėje. Prof. J. Navasaičio nuomone, čia galėjo būti rūdnelės, kurioje lydė geležį, apatinė dalis. Aplinkui ją aptikta keletas židinių, stulpaviečių bei neaiškios paskirties duobių.

Norint išsiaiškinti ar buvo laidojama ir žemiausioje saugomos teritorijos dalyje, jos PR pakraštyje ištirta 23 m² dydžio perkasa (39), kurioje rasti 4 griautiniai kapai – 3 vyrų ir 1 moters. Jų kontūrai išryškėjo nuėmus armenį nejudintame molyje. Mirusieji laidoti viena kryptimi – galvomis į ŠV (290°), skobtiniuose karstuose. Dviejuose kapuose įkapės aptiktos savo vietose, o kituose – sulaužytos, išmėytos. Kadangi kapų kontūrai nepažeisti ariant ar vykdant kitus žemės darbus, susidaro įspūdis, kad jie suardyti specialiai, nepraėjus ilgesniam laikui nuo mirusiųjų palaidojimo. Iš įkapių išsiskiria moters kape 72 rasta lankinė žieduotinė segė, cilindro formos tošinys, metalu dekoruotas galvos papuošalas, apskritas smeigtukas su tutuliu ir kabučiu (kloti sidabru, kabutis su 2 stiklo akutėmis), apskritas, sidabru

klotas kabutis bei vyro kape 73 aptikti: zoomorfinė segė, diržas su ažūrinėmis plokštelėmis ir 4 šaukštiniais kabučiais, 60 cm ilgio įmavinis ietigalis su retos formos plunksna, kovos peilis, kurio makštys papuoštos 4 zoomorfiniais kabučiais, pasaitėliai – retomis dekoruotomis plokštelėmis, o apskriti skirstikliai – mėlyno stiklo akutėmis. Radiniai preliminariai datuojami VII a.

Iš viso 2000 m. Lazdininkų kapinyne ištirtas 183 m² plotas, kuriame rasta 11 II a. pabaigos – III a. ir 4 VII a. griautiniai kapai, o ankstyvajame kultūriniame sluoksnyje aptiktos geležies lydymo rūdnelės liekanos.

LAZDININKAI (KALNALAUKIS) CEMETERY

The Kretinga Museum investigated the Lazdininkai cemetery (Kretinga district) in 2000. The area of 183 m² has been investigated. The primary burials dated to the 2nd–3rd centuries and 4 ones dated to the 8th century were found. They contained many finds dated by that period. Among them there were a lot of coins from the Roman Empire, birch-bark boxes, ornaments, riding horse's nose with riding bit. In the territory of the cemetery the culture layer earlier than the cemetery was found, it contained the remains of the iron melting furnace, pole sites of the buildings, hearths and pits.

KALNIŠKIŲ KAPINYNAS

Vytautas KAZAKEVIČIUS

Kalniškių (Raseinių r., Ariogalos sen.) kapinynas įrengtas dešiniajame Dubysos krante ant antros terasos. Tai Dubysos slėnio kyšulys, nutįšęs R–V kryptimi, plātėjantis ir aukštėjantis į vakarus. Kapai yra vakarinėje šio kyšulio dalyje. Iš R, P ir Š kapinyną nuo gretimų laukų skiria nedideli iš šaltinių ištekantys bevardžiai upeliai giliais slėniais. Vakaruose kapinynas ribojasi su didele plokščia kalva. Apie 300 m į Š nuo kapinyno, kitame kyšulyje, yra Bažavalės „Barsukalnio“ piliakalnis.

2000 metai – tai 13-tas sezonas kapinyne (žr.: *ATL 1984 ir 1985 metais*, V., 1986, p. 52–53; *ATL 1988 ir 1989 metais*, V., 1990, p. 83; *ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, t. 1, p. 99–103; *ATL 1992 ir 1993 metais*, V., 1994, p. 154–158; *ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 111–115; *ATL*

1996 ir 1997 metais, V., 1998, p. 198–201; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 247–261). Šiuo metu kapinyno teritorijoje ištirtas daugiau kaip 2600 m² plotas, rasta 240 griautinių V–VI a. (keli iš jų gali būti III–IV a. ir 2 vėlyvojo neolito kapai) bei 16 degintinių V–VI a. kapų (vienas iš jų datuotinas XI–XII a.).

Paskutiniajame tyrimų sezone Kalniškių kapinyno R dalyje ištirtas dar 138 m² plotas, aptikti 7 griautiniai V a. kapai ir 1 degintinis kapas be įkapių, greičiausiai datuotinas I tūkst. viduriu – antrąja puse ir 1 vėlyvojo neolito (?) kapas.

Mirusieji laidoti nuo 90x80 iki 240x105 cm dydžio ir iki 130 cm gylio stačiakampėse suapvalintais kampais, beveik taisyklingo kvadrato formos duobėse. Tik dviejuose kapuose surastos akmenų